

Prosjektrapport aktiv formidling: Bøker rundt bålet

Ref.: 2020/995 HLJ

Jevnaker folkebibliotek mottok 40 000 kroner i prosjektmidler fra Nasjonalbiblioteket til aktiv formidling i 2021. Vi fikk forlenget prosjektperioden til 31. oktober 2022 da vi høsten 2021 så at vi ikke kom til å klare å gjennomføre prosjektet innen utgangen av året.

Vi hadde som mål at flere av innbyggerne skulle lese litteratur og bruke biblioteket aktivt i løpet av og etter prosjektperioden. For å nå dette målet ville vi ta med litteraturen ut av biblioteklokalet for å møte ikke-leserne og ikke-brukerne på andre arenaer i bygda.

Vi satte oss følgende effektmål:

5 % økning av registrerte aktive lånere ved utgangen av 2021, sammenlignet med starten av året

2020: 1036

2021: 1079

Her er det brukt tall fra den årlig statistikken. De viser en økning på ca. 4 % aktive lånere ved utgangen av 2021 sammenlignet med 2020.

5 % økning i utlån av fysiske bøker sammenlignet med 2019

2019: 19 856

(2020: 14 423)

2021: 19 136

2022: anslag basert på utlån hittil i år peker mot at vi blir liggende på omtrent samme nivå som fjoråret.

Utlånstallene har ikke økt i løpet av prosjektperioden.

5 % økning i utlån av e-bøker og e-lydbøker sammenlignet med 2020

2020: 1379

2021: 2223

Her har det skjedd en stor økning i bruk. Mye av økningen kan nok tilskrives at det kom ekstra bevilgninger til innkjøp i Bookbites og at tilbudet ble hyppig markedsført under pandemien.

Om tallene: Om variasjonene i de ulike tallene skyldes prosjektet eller om det er andre faktorer som spiller inn er ikke lett å si. Det har vært et par år utenom det vanlige når det kommer til bibliotekbruk. Utlånet og besøket gikk kraftig ned i 2020 grunnet korona. Utlån av e-bøker og e-lydbøker steg naturlig nok under pandemien. Vi hadde en ganske kraftig økning i utlån av barnebøker i 2021 sammenlignet med tidligere år. Denne økningen knytter seg antakelig til satsning på Sommerles.

Prosjektgjennomføring

Vi har gjennomført en stor del av arrangementene vi hadde sett for oss da vi planla prosjektet.

Arrangementer

6. juli 2021: Ligg og lytt på Nøklebytangen

26. januar 2022: Ligg og lytt på Nøklebytangen

7. april 2022: Påskekrim på Haugerstranda

30. juni 2022: Ligg og lytt på Nøklebytangen

17. september 2022: Grøsserfortellinger på torget på Nesbakken under Markens grøde

25. oktober 2022: Bli kjent med den lokale forfatteren Gunnar Frøishagen. Sted: Bristol ved Ølja

Arrangementene har stort sett rettet seg mot voksne innbyggere. På flere av arrangementene har det kommet folk som ikke oppsøker arrangementene våre i biblioteket. Det har vært rundt 50 deltakere på arrangementene til sammen.

Vi har hatt tre *Ligg og lytt*-arrangementer. Her har vi lest høyt for deltakerne. Vi har lånt liggeunderlag i reinskinn fra BUA og fyrt bål. Vi har oppfordret deltakere til å ta med seg mat og drikke. Alle arrangementene har blitt avsluttet med sosialt samvær. Best besøkt ble faktisk vinterarrangementet vårt. Dette konseptet tenker vi å videreføre. Arrangementene er ikke så ressurskrevende for oss å forberede, og vi har fått veldig positive tilbakemeldinger fra deltakere. Mange spør oss om når neste Ligg og lytt-arrangement er.

Mange meldte interesse for *Påskekrim på Haugerstranda*, men ikke så mange dukket opp. Her var nok været avgjørende for det blåste og var fryktelig surt. Til dette arrangementet brukte vi en god del tid på forberedelser. Vi leste 4-5 bøker hver og forberedte presentasjoner av hver bok. Vi fyrte bål og oppfordret folk til ha med mat og drikke.

Biblioteket hadde stand på Markens grøde på torget på Nesbakken. Markens grøde arrangeres årlig av Jevnaker Hagelag, og samlet i år ca. 50 ulike utstillere med egne boder hvor det ble solgt grønnsaker, honning, håndarbeidsprodukter osv. Her fortalte barnebibliotekaren grønsserfortellinger. Hun hadde en fortellerstund for de yngste og en for de fra 8 år og oppover.

Det siste arrangementet ble avholdt på den åpne koia Bristol ved Ølja i Nordmarka. Vi har lenge snakket om å løfte den lokale forfatteren og dikteren Gunnar Frøishagen fram i lyset, og Bristol var perfekt ramme til dette formålet. Denne kvelden leste vi dikt og eventyr av denne glemte lokale forfatteren, og vi fortalte om livet og forfatterskapet hans. For å samle bakgrunn og for å få oversikt over hva han hadde skrevet brukte vi nettbiblioteket. Mye av det han skrev er ikke samlet i bøker, men publisert i ulike aviser og tidsskrifter på 1930- og 1940-tallet. Her snakket vi også om nettbiblioteket og hvilken fantastisk ressurs dette er.

Til de fleste arrangementene har vi lånt diverse utstyr fra BUA.

Vi har også gått til innkjøp av en del eget utstyr som bålpanne, leselamper, lykter, tepper osv.

Vi har fått utarbeidet en grafisk profil som vi har brukt i markedsføringen, og som vi kommer til å fortsette og bruke framover.

I forbindelse med prosjektet leide vi inn enkursholder som kurset to av de ansatte i muntlig fortelling. (Kurset ble avholdt etter at en medarbeider gikk av med pensjon og før ny var på plass.) Vi hadde to workshoper med Tiril Bryn fra Fortellerhuset. Grunnet koronarestriksjoner og sykdom fikk vi ikke gjennomført dette kurset før høsten 2021. Vi har brukt teknikker vi lærte på dette kurset, både på Bøker rundt bålet-arrangementene og i forbindelse med andre arrangementer i biblioteket.

Erfaringer og refleksjoner

Vi erfarte at vi nok var litt ambisiøse med tanke på antall planlagte arrangementer. Vi gjennomførte 6, og i søknaden skrev vi at vi skulle gjennomføre 10 til 12 arrangementer. Det har vært mer tidkrevende enn antatt å knytte kontakter, følge opp, lage opplegg, markedsføre osv. Korona og smittesituasjonen har også gjort gjennomføring utfordrende i perioder. Vi har måttet avlyse eller flytte på arrangementer på grunn av korona-situasjonen og sykdom.

Vi har vært i dialog med ulike lag og foreninger, som 4H og en velforening, men vi har ikke gjennomført felles arrangementer. Vi hadde stand på Jevnaker hagelag sitt arrangement Markens grøde. Når det gjelder nettverksbyggingen med lag og foreninger nådde vi ikke målene våre.

Vi knyttet kontakt med et par innbyggere som har hjulpet oss med rigging, og som bidro med høytlesning på Gunnar Frøishagen-arrangementet vårt. Den ene frivillige skrev også en fin omtale av et av Ligg og lytt-arrangementet vår i Ringerikes blad, noe som også bidro til å synliggjøre biblioteket og Bøker rundt bålet. Den ene frivillige bidrar nå inn i SFO på våre to barneskoler med lesestunder.

Været kan være en utfordring når man velger å holde arrangementer utendørs. Dette visste vi jo at kunne bli utfordrende, men vi har gjennom prosjektperioden gjort oss nyttige erfaringer. Det kan være greit å ha et alternativt sted å være som en lavo, ei grillhytte eller lignende hvis værgudene ikke spiller på lag. Det å benytte den åpne koia Bristol ved Ølja fungerte veldig fint som ramme rundt formidlingen. Her er det mulig å være innendørs, men det er også en fin bål plass ute som man kan benytte hvis været tillater det.

Et arrangement vi hadde planlagt i høst måtte flyttes av tekniske årsaker. Dette kommer vi til å sette opp når det blir mulig å gjennomføre en gang på nyåret.

Vi er så heldige å ha en meget velutstyrt BUA. Her har vi kunnet låne det meste av utstyret vi har hatt behov for til de ulike arrangementene. Her kan innbyggere også låne utstyr hvis de trenger for å delta på arrangementene, som sitteunderlag, grillspyd og termoser.

Etter å ha gjennomført et par arrangementer laget vi en egen utstyrsboks. Den inneholder blant annet fyrstikker, tennbriketter, leselamper og batterier. Utstyrsboksen gjør det enklere for oss når vi skal «rykke ut». Vi har med oss ved, men har på et par av arrangementene også oppfordret deltakere til å ta med en vedkubbe hvis de har.

Vi har skrevet artikkel i lokalavisa (Snekkerhaugen, 2021) og brukt Facebook og nettsida vår for å markedsføre og vise fram Bøker rundt bålet-arrangementene. Vi har fått mange positive tilbakemeldinger på at vi har tatt med biblioteket ut i naturen, og opplever at vi har blitt mer synlige for flere.

De ansatte har økt sin kompetanse på formidling. Vi har gjort oss mange nyttige erfaringer vi kan bygge videre på. Det å ta med bøkene ut av biblioteket og formidle med naturen som ramme er noe vi kommer til å gjøre mer av. Vi opplever at vi får ekstra god kontakt med deltakerne på et arrangement ute kontra innendørs hvor det ofte kan bli litt mer formelt. Det skjer noe både med oss ansatte og med publikum når vi møtes rundt bålet ikledd turtøy. Det blir en egen atmosfære av ro og det åpnes for gode samtaler.

Veien videre

Prosjektmidlene har gitt oss mulighet til å bruke tid på, og å utforske ulike konsepter for utendørs formidling. Litteraturformidling og arrangementer utendørs i regi av Jevnaker folkebibliotek vil være et satsningsområde framover.

Det å ta i bruk lokalmiljøet og naturen som formidlingsarena samsvarer med flere av strategiene i *Kultur for framtida: Kulturpolitisk plattform for Jevnaker 2019-2030* (Jevnaker kommune, 2022). I søknaden trakk vi fram disse 3 strategiene som spesielt relevante og forklarte hvorfor:

4: Alle innbyggere skal sikres samme tilgang til et mangfold av kulturopplevelser, på ulike arenaer

Ved å ta med litteraturen ut av biblioteket og formidle den på andre arenaer vil vi kunne gi flere innbyggere tilgang til nære kulturopplevelser.

7: Kultur og frivillighet skal være en bærende del av den kommunale primærforebyggende innsats for folkehelse

Vi vet gjennom flere prosjekter med innbyggerinvolvering i kommunen at innbyggere savner møteplasser. Ensomhet er et stort samfunnsproblem. Ved å skape nye møteplasser hvor vi kan formidle lesing og litteratur vil vi kunne bidra positivt til folkehelsen.

9: Kommunens natur- og kulturgitte forutsetninger skal benyttes maksimalt for å styrke et levende kulturliv.

Vi ønsker å bruke lokalmiljøet som formidlingsarena. Vi har flott natur i umiddelbar nærhet. Det finnes mange lekeplasser, lavvoer, strender, hytter osv. som kan brukes som arenaer for formidling og møter mellom mennesker.

Vi skal snart planlegge programmet for våren og vi kommer til å videreføre utendørs arrangementer i lokalmiljøet. Helt konkret kommer vi til å fortsette med Ligg og lytt-arrangementene våre vinter og sommer. På nyåret skal vi formidle bøker i en badstu-båt som ligger på Randsfjorden her i Jevnaker. Den lokale 4H-klubben har akkurat åpnet en flott naturmøteplass, og denne vil også være en flott arena for ulike typer formidling.

Henvisninger

Snekkerhaugen, M. A. (2021, 25. januar) Biblioteket tar med bøkene ut på tur. *Ringerikes blad*.

<https://www.ringblad.no/biblioteket-tar-med-bokene-ut-pa-tur/s/5-45-1193872>

Jevnaker kommune 2022 (2022, 31. oktober), *Strategier*.

<https://www.jevnaker.kommune.no/strategier.569291.no.html>